

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie ze skargi L. K.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie VII AGa [...],

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 13 grudnia 2018 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...], sygn. akt VI ACa [...], nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w [...] niezwłoczne wyznaczenie terminu rozprawy nie później niż w terminie 14 dni od daty zwrotu akt do Sądu Apelacyjnego;**
- 3. przyznaje skarżącemu L. K. od Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego w [...] sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego L. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych, tytułem zwrotu kosztów postępowania skargowego;**
- 6. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego L. K. kwotę 200,00 zł (dwieście złotych) tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Powód L. K. reprezentowany przez swojego pełnomocnika, w piśmie z dnia 20 sierpnia 2018 r. (data wpływu do sądu 23 sierpnia 2018 r.) wystąpił do Sądu Najwyższego za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w [...] o stwierdzenie, że w sprawie z powództwa L. K. przeciwko T. K. oraz K. S., prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w [...] (I ACa [...]), doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Skarżący domaga się tym samym:

- 1) stwierdzenia przewlekłości postępowania we wskazanej sprawie;
- 2) nakazania Prezesowi Sądu Apelacyjnego w [...] podjęcia w terminie 7 dni odpowiednich czynności zmierzających do nadania sprawie biegu;
- 3) przyznania Skarżącemu od Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...], kwoty 5.000 zł tytułem odszkodowania;
- 4) zasądzenia od Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego dla Miasta W. (zapewne omyłkowo wskazane *statio fisci*), na rzecz Skarżącego kosztów postępowania wywołanych skargą w wysokości 200 zł oraz kosztów zastępstwa prawnego w niniejszym postępowaniu w wysokości 240 zł.

W uzasadnieniu skargi wskazano, iż w dniu 20 lutego 2017 r. pozwani wnieśli apelację od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 grudnia 2016 r. (XXVI GC [...]). Sąd Okręgowy w W. w postanowieniu z dnia 24 maja 2017 r. zwolnił ich od obowiązku uiszczenia opłaty od apelacji. Odpisy apelacji zostały doręczone pełnomocnikowi Powoda w dniu 2 czerwca 2017 r. Udzielił on odpowiedzi na apelację w dniu 12 czerwca 2017 r. Akta powyższej sprawy zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 7 sierpnia 2017 r. Skarżący podnosi, że do dnia sporządzenia wnoszonej przez niego skargi, Sąd Apelacyjny w [...] nie podjął żadnych czynności, które zmierzałyby do nadania wskazanej sprawie biegu – zarówno w trybie przepisu art. 130 k.p.c., jak też innych, związanych z wyznaczeniem terminu posiedzenia w przedmiocie rozpoznania apelacji. Od daty przesłania akt do Sądu Apelacyjnego w [...] minęło ponad 12 miesięcy.

W ocenie Skarżącego okres przewlekłości postępowania jest znaczny, a rodzaj stwierdzonych uchybień wskazuje, że doszło do naruszenia prawa strony do

rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki. Podkreśla on, iż postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia w ogóle się nie rozpoczęło. Jego zdaniem, przy uwzględnieniu charakteru wskazanej sprawy, należy uznać, że jej rozpoznanie trwa dłużej niż byłoby to potrzebne dla jej rozpoznania i wydania rozstrzygnięcia w jej zakresie. Wskazuje, iż taki stan rzeczy uniemożliwia uzyskanie orzeczenia zgodnego z postulatem zawartym w przepisie art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Twierdzi ponadto, że zaistniała zwłoka nie znajduje uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy – wyznaczenie terminu posiedzenia nie zalicza się bowiem do czynności skomplikowanych, a wskazywana bierność Sądu Apelacyjnego w [...] nie może być usprawiedliwiona realiami tej sprawy. Skarżący uważa ponadto, że żądana przez niego kwota odszkodowania mieści się w granicach ustawowo przewidzianych i została ustalona z uwzględnieniem rodzaju dolegliwości dla Powoda w sprawie, w związku z brakiem podjęcia przez Sąd Apelacyjny w [...] czynności zmierzających do osądzenia sprawy, a tym samym uniemożliwienia Powodowi wykonania orzeczenia.

Reprezentująca Skarb Państwa Prezes Sądu Apelacyjnego w [...], w odpowiedzi na skargę wniosła o jej oddalenie. W uzasadnieniu podniosła, że akta zaskarżonej sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w [...] w terminie wcześniejszym niż zostało to podniesione przez Skarżącego (tj. w dniu 28 lipca 2017 r.). Wskazana sprawa została zarejestrowana dwukrotnie – początkowo, po wpłynięciu sprawy – w I Wydziale Cywilnym, a następnie, po podziale i powstaniu nowych wydziałów w Sądzie Apelacyjnym w [...] – w nowopowstałym VII Wydziale Gospodarczym. Wówczas została też skierowana do referatu wyznaczonego przez losowanie sędziów i w dniu odpowiedzi na skargę oczekiwała na rozpoznanie według ustalonego planu sesji.

Zdaniem uczestnika postępowania nie należy rozważać kwestii istnienia przewlekłości postępowania wyłącznie przez pryzmat czasu, który upłynął od chwili wniesienia pisma do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Wyłącznie nieuzasadniona zwłoka może być bowiem podstawą stwierdzenia przewlekłości postępowania. Z treści ustawy o skardze na przewlekłość postępowania nie wynika natomiast, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy będzie uznany za taką zwłokę. Ponadto podniesiono, że upływ 12 miesięcy nie daje podstaw do uznania

opieszalności w wyznaczeniu w sprawie terminu przed Sądem Apelacyjnym w [...] – sprawy powinny być bowiem rozpoznawane w kolejności ich wpływu. Sąd jest w stanie rozpoznać wyłącznie ograniczoną ilość spraw. Zdaniem uczestnika postępowania Sąd Apelacyjny w [...] nie ma możliwości zwiększenia załatwiania wpływających apelacji, wobec ich ilości, przy uwzględnieniu braku odpowiednich warunków etatowych. Okoliczności, które wpłynęły na długi okres oczekiwania na termin rozpoznania wskazanej sprawy nie wynikały bowiem z winy sędziego referenta, Przewodniczącego Wydziału lub Prezesa Sądu, gdyż nie do nich należał obowiązek organizowania sprawnego działania władzy sądowniczej. W odpowiedzi na skargę podniesiono również, iż żądane przez Skarżącego odszkodowanie jest nadmierne i nieuzasadnione żadnymi okolicznościami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Należy uznać, że skarga jest zasadna.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 75, dalej „ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Z kolei, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty, uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w

szczegółności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.).

Skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość, wnosi się w toku postępowania w sprawie (art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.). Nie jest jednak przeszkodą w merytorycznym rozpoznaniu skargi to, że postępowanie sądowe objęte skargą zakończyło się po wniesieniu skargi (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., III SPZP 1/07, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 205).

Jak wynika z ustaleń poczynionych w sprawie postępowanie odwoławcze przed Sądem Apelacyjnym w rozpoznawanej sprawie toczyło się od 28 lipca 2017 r. Tego dnia do Sądu Apelacyjnego wpłynęły akta sprawy nadesłane z Sądu Okręgowego (k. 167) oraz wydano zarządzenie o wpisaniu sprawy do odpowiedniego repertorium (k. 169). Kolejna czynność procesowa w sprawie z tego samego dnia to zarządzenie o pozostawieniu do przydzielenia sędziemu referentowi sprawy według ustalonego planu sesji (k. 170). Następnie dokonano doręczenia pozwanym odpisu odpowiedzi na apelację w dniu 10 sierpnia 2017 r. (k. 171-172). Zarządzeniem z dnia 6 kwietnia 2018 r. (k. 498) wyznaczono sędziego referenta. Do dnia rozstrzygnięcia w przedmiocie przewlekłości nie wyznaczono terminu rozprawy apelacyjnej a więc przez okres 17 miesięcy.

Chociaż bowiem ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę, to jednak w utrwalonym i jednolitym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania drugo instancyjnego – apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, LEX nr 2056884, z dnia 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16, LEX nr 2122413; z dnia 7 marca 2017 r., III SPP 6/17 oraz z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18).

W świetle przedstawionych okoliczności należy uznać, że w sprawie, w

której wniesiono skargę, wystąpiły znamiona przewlekłości, bo nie wydano do dnia rozstrzygnięcia o przewlekłości zarządzenia o wyznaczeniu terminu rozprawy i stan ten trwa ponad 17 miesięcy. Okres przewlekłości postępowania apelacyjnego liczy się od dnia wpływu należycie opłaconej i nieodrzuconej apelacji (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 września 2015 r., III SPP 19/15, LEX nr 2051081).

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego podnosił okoliczność braków kadrowych i faktu podziału Wydziału. Sądu. Należy stwierdzić, że trudności kadrowe sądu nie mogą blokować sprawnego prowadzenia postępowania. To bowiem na władzach kraju spoczywa obowiązek należytego zorganizowania funkcjonowania władzy sądowniczej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2005 r., III SPP 121/05). Tak samo należy ocenić trudności natury organizacyjnej.

Z tych powodów orzeczono jak w punkcie pierwszym na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 cytowanej powyżej ustawy, uwzględniając skargę należało zgodnie z żądaniem skargi zobowiązać Sąd Apelacyjny w [...] do niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy oddalając w pozostałym zakresie żądanie.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 cytowanej powyżej ustawy, uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, sumę pieniężną w wysokości od 2.000 zł do 20.000 zł. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie powołanego przepisu stanowi zatem sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Następuje ono w wysokości proporcjonalnej do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr 2032325; z dnia 28 maja 2015 r., III SPP 10/15, LEX nr 174074; z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). W realiach rozpoznawanej sprawy, w ocenie Sądu Najwyższego, właściwe będzie przyznanie skarżącemu tytułem odszkodowania kwoty 2.000 zł. Przyznając skarżącemu kwotę pieniężną w tej wysokości, Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałej części w zakresie żądanej sumy pieniężnej.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2, 4 i 4 i art. 17 ust. 3 ustawy oraz art. 8 ust. 2 ustawy w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i w związku z art. 391 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania skargowego (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł) i zwrocie opłaty od skargi (200 zł), orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w związku z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.) oraz art. 17 ust. 3 ustawy.